

KANAL
OB SOČI

foto: Milan Rožmarin

Milojka Nanut

Rože z mojega vrta

Vabimo vas na odprtje razstave
v četrtek, 10. oktobra 2019,
ob 18.30.

Razstava bo odprta do vključno
torika, 5. novembra 2019.

Slikanje kot arhitektura zgradbe

»Kaj je vaš največji uspeh?« je Antona Nanuta za intervju *Dirigent in portretistka* (Nedelo, 13. 10. 2012) vprašala novinarka Eva Senčar. Odgovoril je: »To so me že spraševali, pa sem nekoč odgovoril – ampak to ni kompliment, to je resnica: moj največji uspeh je, da sem dobil tako ženo in da je še vedno z menoj.«

Slikarka Milojka Nanut je živila z energijo žene in matere, poleg posvečanja poklicu razredne učiteljice, dokler ni šla, ko je bila razbremenjena službenih obveznosti, študirat slikarstvo na Visoko strokovno šolo za risanje in slikanje v Ljubljani, kjer je tudi z odliko diplomirala. Želja po slikanju je v njej tlela, enkrat prikrito, drugič spet močneje, a jo je utišala z obiskovanjem galerij in muzejev po vsem svetu, kadar je spremljala moža Antona Nanuta na turnejah. Že v času svojega študija je kot najbolj obojavna študentka v svojem letniku neprestano dokazovala svojo nadarjenost, inventivnost in fleksibilnost pri izvedbi študijsko zastavljenih likovnih nalog, a tudi samokritičnost, raziskovalno vnemo in visoko občutljivost. A njeno občudovanje likovne umetnosti je z vstopom v študij postalo drugačno. Študijski program je bil resda zahteven, poleg slikanja je bila na programu tudi psihologija, matematika, kemija in anatomija, a bistveno je bilo, da je profesor Darko Slavec študentom pokazal, kako sliko gledati znotraj nje same, v globino, jo znati razčleniti. Tako je nastajanje slike pričela gledati kot arhitekturo zgradbe in odprl se ji je drug svet, da je ob tem nenadnem spoznanju občutila popolno srečo.

V osnovi je slikarstvo govorica podob. Kaj sporočajo njene slike? Poleg estetike pogojuje vrednost vsake slike predvsem njena vsebina in tehnična izvedba. Ta je odvisna od slikarkine izvirnosti, obvladovanja slikarskih tehnik in orodij ter njenih sposobnosti predstavljanja idej in konceptov gledalcu. S svojo ustvarjalnostjo Milojka Nanut že dve desetletji vnaša v slovenski prostor drugačnost, predvsem značilnost spontanega in osebno oplemenitenega likovnega rokopisa. Vsako slikarkino likovno delo ima formalno in pripovedno vsebino. V izbiri slikarske tehnike se je zavestno odločila za preverjene oljinate barve, s katerimi lahko na najbolj sebi zvest način oblikuje zeleno ozračje raznolikega motivnega sveta.

Ekspresivna vitalnost figur

Figura, umeščena v imaginarna ozadja, je bila sprva zaščitni znak njenega ustvarjanja. Vanjo je vnesla nakopičeno energijo lastnega doživljanja in zavzetost za spremembo. Preseneča z gibljivostjo navidez toge, ustaljene in s postavitvijo slikarskih modelov v prostor dokončno postavljene kompozicije. Ko se nemirne poteze čopiča, ki zarisujejo obrise teles, umirijo, se navzven obrnjena energija preusmeri navznoter. V izjemni zračnosti in prepustnosti slik, ki v osnovi ne temeljijo na risarski predpripravi ne na osnutkih ali konceptualnem razmisleku, se s poglobljenim doživljanjem izslikane figure spreminjajo v osebnost. Ekspresivni izraz se izkazuje predvsem v čutnem, skoraj senzualnem valovanju površine na slikah, ki so kot celota zlite, uravnotežene s prostorom in njenimi posameznimi deli. Z barvno in strukturno preoblikovanimi figurami in figuralnimi prizori slikarka v tem ciklu slik svobodno izraža razpoloženski utrip določenega motiva, kot ga vidi pred seboj – tako, da dajejo njene razgibane, z ekspresivnim nabojem napolnjene slike vtis intenzivnega doživljanja. Zaris človeškega telesa je skoraj monumentalno postavljen v prostor, ponekod podprt z vse bolj zgovorno barvno skalo, ki se, ujeto z barvo figure, zliva z različnimi svetlimi in živimi ozadji, ki postajajo tudi najbolj značilni izraz njene vitalne slikarske govornice. Barva s svojimi materialnimi, simbolnimi in energijskimi vrednostmi je pri nadaljnjih cikličnih slik nadvladujoča nad zaznavnimi in izzivalnimi pozami upodobljenih figur.

Slikarka vzpostavlja zanimiv dialog med nevtralnim, skoraj monokromnim ozadjem, kjer prevladujejo neposlikani ali le deloma – in nikoli v živ rob slike – poslikani prostori. Vanje včasih preplete gole dvojice, ali pa naslika kot par podobo in njen odsev, a ne kot senco, temveč kot drugo, prvi enakovredno figuro, njen drugi obraz. Pri slikanju aktov, ki presegajo študijske variacije in različice istih motivov, ki služijo predvsem preverjanju in izpopolnjevanju slikarskega znanja, ustvarja Nanutova na eni strani skoraj hedonistično erotično atmosfero, ko provocira s poželjivimi in zapeljivimi telesi tako moških kot žensk v zaprtih ali odprtih prostorih slik, in na drugi strani z golimi telesi portretirancev, prepoznavnih celo tako, da jim ne razkrije obličja. Draperija, eksotični sadeži in drugi izbrani materiali, ki so sestavni del tihožitij, so v svojih strukturah zgledno posneti po postavljenih predmetih, kar velja tudi za barvo, ki je v svetlobi občutljivo niansirana.

Podoba dirigenta

Osemdeseto obletnico svojega moža je Milojka Nanut počastila z osemdesetimi portreti cikla *Podoba dirigenta*, najprej razstavljenimi v Galeriji Rika Debenjaka v Kanalu. Vsaka podoba svetovno znanega dirigenta je psihološko in ustvarjalno gledano drugačna. Tudi slikarski pristop je ob vsaki drugačen, v različnih kompozicijah, z velikim kolorističnim nabojem in barvno modulacijo, ustvarjeno z nasprotji med toplo obarvanimi svetlobami in hladnimi sencami. Ustvarjanje tako velikega cikla je podrejeno določenim pravilom in zakonitostim. Z variantami iste teme je slikarka iskala kompozicijske, oblikovne, barvne in izrazne kom-

binacije ter jih usklajevala s trenutnim psihološkim stanjem portretiranca v različnih življenjskih obdobjih, razpoloženjih in pri različnih opravilih. S tem je pokazala tudi nadvse ljubeč odnos in veliko spoštovanje do svojega moža kot portretiranca, saj ga je tudi najbolje poznala, on pa ji je bil potrpežljiv model. Začelo se je z aktom, med študijem, kot obveznost programa. Nikogar drugega ni bilo, ki bi ji poziral, in je on – pod pogojem, da ga naslika od zadaj na stolu. Seveda je imela slika dramatičen odziv tako v razredu kot kasneje na razstavi.

Med njima je bila vedno navzoča glasba, ki jo je v resnici zanimala, saj je tako lahko marsikaj vedela o delovanju svojega moža. Slika, na kateri je v tipični dirigentski pozi, je v primerjavi z drugimi manj barvita, da maestrova elegantna črna oprava izstopa v podporo njegovi karizmi. Nasprotje je neformalna podoba ljubitelja narave in življenja, z velikanskim paradižnikom v roki, ki sta ga na svojem vrtu pridelala sama iz semena, kupljenega na turneji po Ameriki. Na eni sliki je Nanut kot Beethoven, na drugi kot poulični prodajalec paradižnika. Paradižnik objema z dlanema in nosi majico z napisom: Ofunam – to je mehiški nacionalni univerzitetni filharmonični orkester. Na eni izmed podob nagovarja ljubljeno mačko na zidku. Na portretu, ko dirigira Kogojeve Črne maske, je namrščen, doživeto kaže zamišljenost, koncentracijo. S portreti svojega moža, ki lahko igra tudi na bas, nabira gobe, ponavlja iz partitur ali zamaknjeno zre v prostranstvo morja, modrino horizonta ali čisto od blizu v regratovo lučko, se kaže tako slikarkina likovna kot življenjska zgodba. Zanj je bil možev obraz kot bi raziskovala zemljevid, ki ga je znala brati, saj se vse, kar človek skriva v sebi kaže na obrazu. Čeprav se Milojke Nanut neposredno dotikajo globoke življenjske resnice in nemalokrat problemi, s katerimi se mora spopasti, pa se kot slikarka hipno odziva na drobce notranjega in zunanjega sveta. Razpoložijo jo malenkosti, trenutki, ki ne zorijo dolgo. Zaveda se, da je prav te minljive, hitro minevajoče trenutke treba takoj ujeti in jih upodobiti, sicer zlahka zbledijo.

Portreti

Izkazalo se je, da je odlična portretistka, zato je s to usmeritvijo nadaljevala. V ciklu slik *Portreti* je med drugim upodobila pesnika Cirila Zlobca, skladatelja Pavleta Mihelčiča, pianista Ivana Skrta, kiparko Katjušo Rojac, fizika in slikarja Milana Rožmarina, zakonca violistko Mašo in dirigenta Marka Hribernika, flavtistko Ireno Grafenauer in mnogo drugih. Večinoma je slikala po fotografijah, saj danes ljudje nimajo časa sedeti. Ji pa je ob portretiranju dvanajstletna vnukinja sedela povsem pri miru, uro in pol, in upodobitev ji je uspela takoj, kar seveda ni pravilo. Včasih ji portret ne uspe povsem, saj se prehitro spreminja izraz na obrazu, predvsem pa se s poziranjem ne da narediti smejočih portretov, kajti smeh traja trenutek, nato se mišice začnejo povešati. Že ko je med študijem morala naslikati avtoportret, se je zahtevnosti portretiranja zavedala. Gledala se je v ogledalo in slikala, čim pa se je sklonila k paleti in se nato znova poskušala namestiti, prejšnjega izraza ni bilo več. Ko je naslednji dan nadaljevala, je bilo sence drugje, svetloba drugačna, izraz spremenjen, v njej pa nemir.

Rože z mojega vrta

Likovna ustvarjalnost Milojke Nanut je prežeta s svojevrstno žensko občutljivostjo, ki jo predvsem v zadnjem času zaznamuje poetičnost. Tako figuralni motivi prvega obdobja slikanja kot številni portreti in podobe narave zadnjega ustvarjalnega obdobja v osnovi izhajajo iz realističnih struktur, a omogočajo različna gledanja. Nizanje pomenov podob, drsenje in gibanje potez v plimi in oseki življenjskih izkušenj od nelagodja do ljubezni, od dobrodošlice dišečih sap do smrti, so gradniki podob slikarke, ki po smrti svojega moža ustvarja nove motive v zavestni odmaknjenosti od mestnega vrveža in družabnega življenja. Njeno poslanstvo je zdaj v tem, da ubira prijazne likovne nagovore, ki razgrinjajo lepoto življenja in njegove pozitivne vrednote. Krhko migotav slikarski utrip zadnjega cikla slik *Rože z mojega vrta* ob istočasni barvni izčiščenosti podob kaže na notranjo nežno duhovno in osebnostno energetsko moč. To je do neke mere razumljivo, saj iz slikarkinih del preseva popolna različnost asociativnih podob hkrati s harmoničnim občutjem narave. Znotraj posameznih likovnih polj, posejanih z naključno spreminjajočimi se oblikami, je v komaj opaznih prehodih svetlobe prtajeno navzoča intimna nemirnost samotnih trenutkov. Za navidezno lahkotnostjo njene likovne govornice je veliko izkušenj in raziskovalnega dela, saj slikarka natančno načrtuje in izvaja svoja likovna dela. Ničesar ne prepušča naključju, ampak s trdnim prepričanjem gradi svojo pot naprej. Zaveda se, da mora v svoji ustvarjalnosti najti čim bolj osebno zaznamovano likovnost, če želi prepričljivo tešiti svoje ustvarjalne želje.

Tatjana Pregl Kobe

Milojka Nanut

Rojena je bila 5. aprila 1936 v Ilirski Bistrici. Diplomirala je na Visoki šoli za risanje in slikanje – Visoki strokovni šoli v Ljubljani, kjer je bil njen mentor prof. Darko Slavec. Od leta 2001, ko je imela veliko samostojno razstavo v Galeriji Rika Debenjaka v Kanalu ob Soči, je svoja dela predstavila v mnogih slovenskih galerijah. Njen najbolj odmeven leta 2012 zaključen cikel je *Podoba dirigenta*, v katerem je osemdeset portretov njenega moža Antona Nanuta. Živi in ustvarja v Opatiji in Ljubljani.